

דף מידע לכתב

המבצע להשבת גופתו של רב-סמל זכריה באומל ז"ל - מבצע

"זמר נוגה"

מזה עשרות שנים מנהלת קהילת המודיעין הישראלית מאמצים מודיעיניים, מחקריים ופעילויות מבצעיות, לאיתור נעדרי הקרב בסולטן יעקב ולהשבתם ארצה.

אגף המודיעין בצה"ל הוביל את מבצע "זמר נוגה" ובתום תהליך שארך חודשים והסתיים בימים אלה, אותרה וזוהתה גופתו של רב-סמל זכריה באומל ז"ל והובאה ארצה.

צה"ל ממשיך בפעילות לאיתורם והשבתם של כלל נעדרי ושבווי צה"ל.

תמונת המודיעין בשדה הקרב

בליל ה-10-11/06/1982 נכנס גדוד שריון 362 לבקאע המזרחי בגזרת סולטן יעקב (בין הכפרים מזרעת עיזי לחמרה) בכדי להציב חסימות על צירי "מיכה" ו-"טובלנו". הגדוד נקלע לשטח טופוגרפי נחות מול כוחות צבא סוריה מדיביזיה משורינת 1, שהיו פרוסים בשטחים השולטים בחמרה, רכס סולטן יעקב וג'בל עותפי, לצד כוחות מארגוני טרור פלסטיניים.

אור ליום 11 ביוני, החל הגדוד לנהל חילופי אש עם האויב. סמוך לשעה 09:00 בערך, החל הגדוד לעזוב את השטח בתנועה דרומה על מנת לחבור לכוחותינו. הכוח נע מצומת בידאר אלעדס על ציר "מיכה" וחבר לכוחותינו שהיו ממוקמים על רכסי ג'בל ערבה ותלת אבו-עמר. בשל המצב בשטח, הגדוד הותיר אחריו בגזרה שמונה טנקים, שנלקחו שלל ע"י צבא סוריה וארגוני טרור פלסטיניים.

בתום הקרב, היו לגדוד ולכוחות הנוספים 20 הרוגים ויותר מ-30 פצועים. שלושת הנעדרים, אנשי צוות בשני טנקים, היו מעורבים בשני אירועים שונים בריחוק של כשלושה ק"מ זה מזה: מאירוע אחד, נעדר הלוחם רב-סמל יהודה כץ, תותחן בצוות טנק צ-817688. מהאירוע השני נעדרים שניים, הלוחם רב-סמל צביקה פלדמן, טען – קשר, והלוחם רב-סמל זכריה באומל ז"ל, נהג לוחמי צוות בטנק צ-817885.

שני חיילים נפלו בשבי: התותחן סמל אריאל ליברמן בידי הצבא הסורי והוחזר ביוני 1984, ומפקד הטנק סמל-ראשון חזי שי בידי ארגון ג'בריל והוחזר במאי 1985. בנוסף, מפקד הטנק, סרן זהר ליפשיץ ז"ל שנהרג בקרב, הוחזר ארצה ביולי 1984 על-ידי הסורים.

ריבוי הנעדרים וממצאי הקרב הקשים, לצד הכאוס בזירה, הובילו לדיסאינפורמציה ביחס למקום החזקתם של הנעדרים, גורלם ומצבם ולתמונת מודיעין חלקית ביחס לכך, לאורך שנים רבות. ממידע מודיעיני מהימן לאותה העת, עלה כי האחריות להחזקת הנעדרים, הייתה בידי גורמים פלסטיניים בזירה הסורית, בהכוונה ובניצוח של צמרת אש"פ דאז, בראשות ערפאת ואבו ג'יהאד. האחרון הוביל מאמץ הסתרה והונאה מתמשך בעניינם, באופן שהכביד על איתור הנעדרים לאורך שנים רבות.

מצעד הטנק

ב-11 ביוני 1982, הוסע ברחובות דמשק, ובין השאר ברחוב הנציגויות הזרות, שדרות אלמאטיה – אחד מטנקי השלל הצה"ליים שנפל בקרב. טנק זה הוסע בשטח על-ידי בכירי המיליציות הפלסטיניות בשדה הקרב, ובהן אלצאעקה, פת"ח הלבנוני וגורמים פלסטיניים הפועלים בשירות צבא סוריה.

טנק זה, שתמונתו התפרסמו במערב לאורך השנים, אינו קשור לשלושת הנעדרים, אך היווה אחת הסיבות לכך שהערכת המודיעין בשנים הראשונות ביחס למיקום הנעדרים וקורותיהם לאחר הקרב לא היתה מבוססת דיו. ביוני 2016 הוחזר ארצה מרוסיה טנק שנלקח שלל בקרבות סולטן יעקב.

בית הקברות היהודי בדמשק

ב-4 ביולי 1982 הוטמנו ארבעה ארונות ובהם לכאורה ארבעה חללי צה"ל בבית הקברות היהודי בדמשק (לכל ארון הוצמדה תעודה המצביעה על זהותו הישראלית של החייל שלכאורה נקבר).

ב-1983 נענו הסורים לבקשה לאפשר את הוצאת הארונות מהקברים ולאפשר לצלב האדום הבינלאומי לערוך בדיקה האם הגופות שייכות לחיילים ישראלים. ממצאי

בדיקות הצלב האדום, הצביעו כי רק אחד מבין הארבעה הוא חלל צה"ל – סרן זהר ליפשיץ ז"ל, מפקד הטנק של רב-סמל יהודה כץ. שלוש הגופות הנוספות שנמצאו בארונות היו של חללים פלסטינים.

העובדה, כי בבית הקברות היהודי אותר חלל צה"ל אחד בלבד (סרן ליפשיץ ז"ל), הביאה למיקוד המאמץ במחקר המודיעיני לאחריות גורמים פלסטיניים בסוריה והנהגת אש"פ באותה העת, בראשות ערפאת אבו ג'יהאד, סגנו לעניינים צבאיים.

הפשרת המאמצים המודיעיניים והשלמתם

תהליך המשא ומתן בין ישראל לאש"פ ב-1993 היוו בסיס לפריצת דרך מודיעינית באשר למקום קבורתם של שלושת נעדרי הקרב בסולטן יעקב.

בנובמבר 1993 נמסרה חצי דיסקית של החיל הנעדר, רב-סמל זכריה באומל ז"ל, על ידי ערפאת לשליחו של ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל. ממצא זה היווה, לצד מידע חלקי שמסר ערפאת, קצה חוט ממשי וראשוני להתקדמות ביחס לאיתור מקום קבורתם של הנעדרים.

תהליך זה הגיע לכדי הבשלה במחצית השנייה של שנות ה-90 ותחילת שנות ה-2000, בעבודת צוות מאומצת ומשותפת של צוות חקירה מיוחד (צח"מ) שהוקם בענף אית"ן (באגף כוח האדם), מחלקת שו"ן באגף המודיעין, שב"כ והמוסד. מאמצים אלו הביאו להשגת מידע מהימן ועדכני שאפשר להתקדם בגיבוש הערכת המודיעין ביחס למקום הימצאותו של רב-סמל זכריה באומל ז"ל.

שיא המאמצים במבצע "זמר נוגה" - פעילות מבצעית בהובלת אגף המודיעין של צה"ל, שהביאה להשבתו ארצה של לוחם השריון הנעדר, רב-סמל זכריה באומל ז"ל. צה"ל ימשיך לפעול למען השבת כלל נעדרי צה"ל לגבולם.

מצ"ב ציטוט של רמ"ח שו"ן באגף המודיעין, סא"ל אבי כאלו: "שורת מאמצים ובהם פעילויות מבצעיות ומודיעיניות להשבת נעדרי קרב סולטן יעקב בוצעו. מאמצים אלה הביאו להשבתו ארצה של לוחם השריון הנעדר, רב-סמל זכריה באומל ז"ל. מדובר במאורע מרגש ואבן דרך משמעותית בפעילות מחלקת השבויים והנעדרים באגף המודיעין. התהליך לא היה יוצא לפועל ללא שותפות אמיתית ורבת

שנים של כלל הגורמים בקהילת המודיעין ובצה"ל, מתוך הבנה של חשיבות המשימה ומחויבותם העמוקה של צה"ל ומדינת ישראל להשבת לוחמיה משדה הקרב".